

Pesem pa dalje tako pravi, da si je vedel godec pomagati; začel je drsati po svojih starih goslih, in tedaj je krokodil hočeš nočeš, moral plesati. A ž njim vred so se spuštile v ples tudi vse piramide ter se vrtele in vrtele, da so se naposled zvalile — na krokodila ter ga ubile, a rešeni godec se je vesel šel krepčat v bližnjo gostilnico. Pesem pa tako-le pravi:

»Und als die Pyramiden das Teufelsvieh erschlagen —
 O tempora, o mores! —
 Da ging er in ein Wirthshaus und sorgt' für seinen Magen —
 O tempora, o mores!
 Tokayerwein, Burgunderwein, wer weiß, wie das geschah?
 Jucheissasa, otempotempora!
 Gelobet seist du jederzeit, Frau Musika!«

Tedaj so se otajali tudi najresnobnejši možje, in nisem bil menda jaz edini, ki si je dejal, da je to »bonum omen« — dober začetek. Jaz sem si se zdel pomlajenega za dvajset let ter se živo zamislil v svoja velikošolska leta. —

Toda poudarjajoč, na se drugi dan že ob osmih zjutraj sestanemo na resno delo, je ureditelj kmalu po enajstih zaključil zborovanje ter odšel s svojim štabom; a gostje, večinoma tisti dan došli iz daljnjih krajev ter utrujeni od dolge vožnje, so se hitro za njim porazgubili.

In začelo se je resno delo!

Književne novosti

Knjige »Družbe sv. Mohorja« za l. 1902. so lep dar našemu ljudstvu v pouk in razvedrilo. Iz »koledarja« razvidimo, da šteje letos družba 76.110 udov, torej par tisoč manj nego lani. Ta minus je tako malenkosten, da ne pomenja veliko, vendar ga ni prezirati, nego poverjeniki naj pazijo, da v bodoče ne pojde dobra stvar stalno navzdol! Mi s svojega svobodomiselnega stališča sicer nismo čisto zadovoljni z nekaterimi knjigami in nekaterimi spisi, toda odkrito priznavamo, da je družba sv. Mohorja za izobrazbo našega ljudstva velikanske važnosti. Kar misliti si ne moremo, kaj bi bilo z duševno hrano širokih, zlasti kmečkih mas, ko bi mahoma prenehala ta popularna književna zadruha. Tudi številnejši narodi, nego je naš, nimajo kaj podobnega, kakor je družba sv. Mohorja. Vemo tudi dobro, kako težko je dobiti primernih rokopisov, ki se ne iztresajo iz rokavov, nego jih je treba pisati in to pisati tako, da bi jih naše ljudstvo razumelo. Knjige Mohorske so tudi vsem našim sovražnikom živ argumentum ad hominem, da naše ljudstvo

našo književno slovenščino popolnoma razume, drugače ne bi kupovalo knjig! In kadar nam razni nemški in laški neslaneži očitajo, da je naš književni jezik neka umetna mešanica, ki jo razumejo samo literati, takrat klevetnikom lahko vržemo v zobe — Mohorsko družbo in njene popularne v čisti književni slovenščini pisane knjige. Tako je!

V koledarju se vrsti pouk z zabavnim čtivom. Med povestmi so najlepše Meškove. Med poučnimi spisi moramo posebno omeniti potopis Stiasnega po pariški razstavi in v Carigrad. Take stvari ljudstvo kar požira. Jako važen je tudi spis dr. Pečnika o egiptovskih Slovencih. A nasvete pisateljeve, da naj bi slovenski rodoljubi v bodoče s svojimi hranilnicami in posojilnicami obračali več pozornosti prekmorski trgovini, naj bi resno uvaževali! Mi Slovenci imamo morje, pa ne vemo za kaj. Po časnikih tarnamo, da se v Trstu šopirijo tuji trgovci, sami pa ne storimo ničesar za svoje primorsko mesto, ali pa vsaj smešno malo. Ali bi ne bilo mogoče ustanoviti kake slovenske parobrodne družbe za pasažirje in za trgovino??

Naš neumorni znani neznanec, g. Malograjski, je izdal pod okriljem »M. dr.« svojo povest »Za srečo«, kjer opisuje na poljuden način usodo slovenskih izseljencev v južno Ameriko. Malograjski piše gladko in popularno, in njegova povest je kakor nalašč in spretno spisana za večino naših Mohorjanov. Isti pisatelj je pod drugim imenom objavil v »Večernicah« daljšo povest. V tem zborniku so zastopani še dr. Vošnjak, Medved, Trošt in drugi novelisti. A. Kosi je izdal »Umnega kletarja«, ki gotovo dobro dojde vsem Mohorjanom vinogradnikom. — »Zgodbe sv. pisma« nadaljuje po smrti Lampetovi dr. Krek. — Seigerschmied pa je izdal nekako apologijo »Pamet in vera«, ki je pa ljudstvo ne bode razumelo. Mi mislimo, da takih knjig ljudstvu sploh ni treba dajati v roke, saj sliši ta predmet nedeljo za nedeljo s prižnice. —

Mi občudujemo družbin odbor, ki deluje tiho, a neumorno za izobrazbo širokih mas našega ljudstva. In ker želimo, da bi v bodoče še uspešneje in še bolj srečno skrbel za duševno hrano temu ljudstvu, svetujemo to-le:

1. Naj se postavi odbor bolj na odločno — narodno stališče, tako da bodo vse družbine knjige prešinjene z radikalnim slovenskim duhom. V naši dobi, ko stoje Nemci, Lahi in Madjari na skrajno narodnem stališču, treba, da se tudi v našem ljudstvu še bolj vzbudi narodna zavest. Zato naj

2. Mohorska družba izda poljudno zgodovino slovenskega naroda. Taka zgodovina bo stokrat več koristila nego obširna cerkvena zgodovina.

3. Naj se izda po vzgledu Bezenšekove knjige »Bolgarija in Srbija« čimprej knjiga o naših najbližnjih bratih Hrvatih, s katerimi je naše ljudstvo tako pogosto v dotiki. Naj pa se ne piše o Hrvatski, nego o Hrvatih, pa naj stanujejo v Hrvatski, Dalmaciji, Slavoniji ali v Bosni. Za Hrvati naj se opišejo vzorni Čehi, za temi Poljaki in potem Rusi. Naše ljudstvo mora vedeti, kake in kod ima svoje brate, ter na kakšni kulturni višini stoje.

4. Mohorska družba naj izdaje po večkrat prevode iz beletristike raznih slovanskih literatur. V teh literaturah najde naše ljudstvo duševnega blaga, ki se mu bode takisto prilegalo kakor izvirno domače. Bog ne daj, da bi govorili proti izvirnim slovenskim povestim, ali neobhodno potrebno je, da se spoznava naše ljudstvo tudi z drugimi slovanskimi literaturami.

5. Naj izda Mohorska družba obširno topografijo in etnografijo slovenskega ozemlja. To delo naj bi bilo ilustrovano. Slovensko ljudstvo mora poznati pred

vsem svoje domače kraje v gospodarskem in političnem oziru. Naj se mu pokažejo ti kraji tudi z ozirom na prirodne lepote.

6. Končno še majhno opazko! Skrb za misijone po tujih krajih prepuščajmo tistim narodom, ki imajo ondi svoje kolonije, torej svoje materialne interese. Saj vemo, da so razne misijonske postaje, tudi katoliške, samo prednje straže, za katerimi prihajajo oboroženi zavojevatelji. Toliko za sedaj.

A. Aškerc.

Janka Kersnika zbrani spisi. II. zvezek. 1. sešitek »Na Žerinjah«. Uredil dr. Vlad. Levec. Založil L. Schwentner. Ljubljana 1901. — Kersnikove povesti so biserji slovenske beletristike. Ne bi je smelo biti nobene slovenske hiše brez Kersnika. »Na Žerinjah« je tretji roman, ki je izšel med Kersnikovimi zbranimi spisi pri Schwentnerju, po kronologiji pa je to prvi roman, ki je potekel izpod peresa prerano nam umrlega klasičnega pripovedovalca domačega. Ta roman je bil izšel svoj čas v Jurčičevi »Narodni knjižnici« in je bil vzbudil občno pozornost v naši literaturi. O Kersniku se bode morala napisati obširna študija, kadar izidejo vsi njegovi spisi. Za sedaj pa Kersnikovih spisov, ki jih s priznanim ukusom izdaje Schwentner in jih ureja dr. Levec — niti ne priporočamo, ker mislimo, da bi žalili naše čitatelje, če bi jim morali Kersnika šele priporočati.

A.

»Novi akordi.« 3. številka. November. Urednik dr. Gojmir Krek. Založnik L. Schwentner v Ljubljani. Česar bi si preje še hoteti ne upali, podano nam je lahko, odkar imamo dr. Krekov dvomesečnik, njegove »Nove akorde«. V mislih imam prvo točko zadnjega zvezka, v kateri se podaja klavirska priredba Anton Lajovičevega simfoniškega dela »Adagio«. Slišali smo zanimivo in obsežno to delo mladega simfonika v letošnjem spomladnem koncertu »Glasb. Matice«, in danes se nam že podaja v tisku, proizvedljivo ob štiriročni igri na klavirju. Kdaj bi se bilo preje našlo pri naših razmerah založnika, ki bi bil hotel in mogel izdati brezskrbno taka dela? Hvalimo si zato tem bolje »Nove akorde« kot prepotrebno institucijo, katere je lahko vsak vesel, komur je kaj za glasbo. Bodi že s temi uvodnimi besedami označena vrlina omenjene Lajovičeve simfoniške skladbe. Plemenitega mišljenja je in izrazovita v razpoloženju, ki ga vzbuja. Enotnosti v značaju ji ni moči utajiti in priznati je vnemo, ki jo kaže skladatelj za resnobno, po višji stopnji umetnosti stremeče skladanje. Lajovic kaže v tej skladbi, da ni malo, kar zna, pred vsem, da ima dar, orkestralno misliti, in tudi, da ni šlo v nemar, kar je proučil ob skladbah svojih vzorov. Smatrati je Lajovica za skladatelja, ki so mu zmožnosti sredstva za hitro in odločno napredovanje. Uspeh je dosegel Lavoslav Pahor s svojim samospевom za bariton »Na poljani«. Zares srečna invencija v melodiki se spaja tu z dramatično živahnostjo v spev odlične cene, ki mu je rapsodistiško-baladni ton, po uglasbenem besedilu naravnost izzvan, kaj prikladen.

Kabinetni komad čveterospeva za mešane glasove je Karel Hoffmeisterjeva »Leži polje ravno . . .«. Biser med čveterospevi smemo imenovati